

UNIWERSYTET MEDYCZNY
IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

Wrocław, dn. 15.10.2017r.

dr hab. n. o zdr. Izabella Uchmanowicz, prof. nadzw.

Katedra Pielęgniarstwa Klinicznego

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

Ocena pracy na stopień doktora nauk o zdrowiu

mgr Jarosławy Belowskiej

***Badania naukowe w praktyce pielęgniarstwa – ocena wpływu kształcenia na odległość
na wiedzę i postawy pielęgniarek wobec praktyki zawodowej opartej
na dowodach naukowych***

Stały rozwój wiedzy medycznej na świecie przyczynia się do ciągłego wzrostu zapotrzebowania na wykwalifikowaną kadrę pielęgniarstwa. Jednym z podstawowych warunków rozwoju profesji pielęgniarstwa jest podejmowana aktywność naukowa samych pielęgniarek. Zgodnie ze światowymi trendami, nowoczesna praktyka pielęgniarstwa, celem zapewnienia najefektywniejszej opieki oraz bezpieczeństwa pacjenta, powinna opierać się na dowodach naukowych. Systematyczne i konsekwentne wykorzystywanie wiarygodnych i aktualnych wyników badań naukowych w codziennej praktyce przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa pacjenta i personelu medycznego oraz wyższej skuteczności wykonywanych procedur medycznych i obniżenia ponoszonych kosztów. Dodatkowo, regularne nabywanie i aktualizowanie wiedzy przyczynia się do wzrostu świadomości skuteczności i efektywności własnego działania, rozszerza perspektywy widzenia danej sytuacji klinicznej, tworzy możliwość wprowadzenia innowacji

UNIwersytet Medyczny IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

do opieki nad pacjentem na podstawie wiarygodnych badań naukowych oraz podnosi ogólną satysfakcję z wykonywanego zawodu.

Coraz częściej kształcenie przeddyplomowe i podyplomowe, nabywanie nowych umiejętności i kształtowanie kompetencji przyszłych pielęgniarek odbywa się z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość. Ponadto, jednym z coraz bardziej popularnych narzędzi staje się metoda e-learningu, posiadając szereg zalet w porównaniu z tradycyjnymi metodami. Badania naukowe dowodzą efektywnego wykorzystania blended-learning w dziedzinie pielęgniarstwa, gdzie dobrze opracowane materiały dydaktyczne z wykorzystaniem technik nauczania na odległość pozwalają na utrzymanie zainteresowania oraz motywacji uczących się w taki sposób, że sami studenci stają się konstruktorami swojej własnej wiedzy i w przyszłości w efektywny sposób mogą wykorzystywać zdobyte doświadczenie i nabyte kompetencje, jako fundamentu profesjonalnego i nowoczesnego pielęgniarstwa.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska stanowi cykl jedenastu artykułów opublikowanych w recenzowanych czasopismach.

Otwiera ją wstęp stanowiący zwięzłe omówienie badań naukowych w pielęgniarstwie i metod kształcenia na odległość. Autorka postawiła, jako cel pracy doktorskiej analizę wiedzy, postaw i umiejętności pielęgniarek i studentów pielęgniarstwa wobec praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych oraz ocenę wpływu kształcenia na odległość na wiedzę i postawy z tego zakresu, to jest:

1. Analizę polskiego piśmiennictwa naukowego z dziedziny pielęgniarskiej praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych.
2. Przegląd światowego naukowego piśmiennictwa pielęgniarskiego z dziedziny Evidence-Based Nursing Practice.
3. Ocenę aktualnego stanu wiedzy i postaw wybranych grup pielęgniarek i studentów pielęgniarstwa wobec praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych.

UNIwersYTET MEDYCZNY
IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

4. Opracowanie i implementację nowoczesnego narzędzia dydaktycznego w postaci kursu kształcącego na odległość z dziedziny Evidence-Based Practice.
5. Próbę oceny efektywności opracowanego kursu e-learningowego z obszaru praktyki klinicznej opartej na dowodach naukowych.

Cykl obejmuje jedną pracę z IF, a łączna wartość cyklu to: IF - 0,469, pkt. - MNiSW 64,00.

W 7 przedstawionych pracach Doktorantka jest pierwszym Autorem.

Składowe cyklu:

Publikacja 1: Gotlib J, Belowska J, Panczyk M. Zastosowanie Evidence-Based Practice w wybranych grupach specjalistów nauk o zdrowiu - przegląd światowego piśmiennictwa. *Journal of Public Health, Nursing and Medical Rescue* 2014; (4): 14-19. Praca jest wstępem do cyklu publikacji. Dokonano przeglądu piśmiennictwa z dziedziny praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych wśród specjalistów nauk o zdrowiu. Najwięcej odnalezionych publikacji dotyczyło zastosowania wyników badań naukowych w zespołach interdyscyplinarnych oraz w pielęgniarstwie.

Publikacja 2: Gotlib J, Belowska J, Panczyk M. Evidence-Based Medicine i Evidence-Based Nursing Practice - przegląd polskiego piśmiennictwa naukowego. *Problemy Pielęgniarstwa* 2014; 22 (2): 223–227.

W pracy analizie poddano aktualny przegląd polskiego piśmiennictwa naukowego z dziedziny Evidence-Based Medicine i Evidence-Based Practice w pielęgniarstwie. Liczba odnalezionych artykułów, poświęconych tej tematyce, jest wciąż niewystarczająca – najczęściej pozycji dotyczyło zastosowania wyników badań naukowych w praktyce klinicznej lekarzy różnych specjalności. Zauważalna jest natomiast niewystarczająca liczba artykułów o tej tematyce w dziedzinie nauk o zdrowiu.

UNIwersYTET MEDYCZNY
IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

Publikacja 3: Gotlib J, Belowska J, Panczyk M. Wiedza i postawy pielęgniarek wobec wykorzystywania wyników badań naukowych w codziennej praktyce klinicznej – doniesienie wstępne. *Problemy Pielęgniarstwa* 2014; 22 (3): 281-287.

Artykuł jest opisem przeprowadzonego rozszerzonego badania focusowego w formie ustrukturyzowanego wywiadu wśród 21 studentów studiów pomostowych kierunku pielęgniarstwo. Żadna z osób badanych nie umiała prawidłowo zdefiniować skrótów pojęć Evidence-Based Medicine i Evidence-Based Practice i nie знаła dostępnych na rynku czasopism naukowych z dziedziny pielęgniarstwa. Czynniki ograniczającymi możliwość korzystania z najnowszych wyników badań naukowych w codziennej praktyce klinicznej były: brak czasu, niewystarczająca znajomość języka angielskiego oraz dostęp do Internetu, jak również praca na stanowisku uniemożliwiający podejmowanie decyzji.

Publikacja 4: Belowska J, Panczyk M, Gotlib J. Comparison of knowledge and attitudes towards the use of scientific research in clinical practice among departmental and charge nurses. *Polish Journal of Public Health* 2014;124(3): 138-144.

Praca jest porównaniem wiedzy i postaw pielęgniarek odcinkowych i oddziałowych wobec Evidence-Based Practice w oparciu o przeprowadzony ustrukturyzowany wywiad. Mimo iż większość pielęgniarek w obu grupach miała świadomość korzyści wynikających z wykorzystywania Evidence-Based Nursing Practice, większość nie posiadała podstawowej wiedzy na temat kryteriów oceny wiarygodności piśmiennictwa naukowego czy dostępnych na rynku czasopism naukowych przeznaczonych dla pielęgniarek.

Publikacja 5: 5. Panczyk M, Belowska J, Zarzeka A, Żmuda-Trzebiatowska H, Kot-Doniec B, Gotlib J. Evidence-based Practice Profile Questionnaire — wierność rekonstrukcyjna kwestionariusza do badania wiedzy, postaw i umiejętności w zakresie EBM i EBP w grupie polskich pielęgniarek. *Problemy Pielęgniarstwa* 2015; 23 (3): 314–323.

UNIwersYTET MEDYCZNY

IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

W pracy dokonano oceny rzetelności kwestionariusza Evidence-Based Practice Profile Questionnaire (EBP2Q), wykorzystanego do dalszych badań w ramach cyklu publikacji. Wyniki oceny pozwoliły założyć, że proponowana polska wersja językowa kwestionariusza jest rzetelnym narzędziem i może służyć do wiarygodnego pomiaru prowadzonego w polskiej populacji specjalizujących się pielęgniarek i pielęgniarzy.

Publikacja 6: Belowska J, Panczyk M, Zarzeka A, Gotlib J. Knowledge and attitudes of nursing students towards Evidence-Based Medicine and Evidence-Based Nursing Practice. Polish Journal of Public Health 2015; 125 (4): 201-204.

Praca stanowi pierwszą publikację z cyklu prac z wykorzystaniem kwestionariusza EBP2Q. W badaniu, którego celem była analiza wiedzy i postaw wobec praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych, wzięło udział 127 studentów studiów II stopnia na kierunku pielęgniarstwo Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, a otrzymane wyniki wskazują na ich zdecydowanie niewystarczającą wiedzę w tym zakresie.

Publikacja 7: Belowska J, Panczyk M, Zarzeka A, Iwanow L, Cieślak I, Gotlib J. Promoting Evidence-Based Practice: perceived knowledge, behaviours and attitudes of Polish Nurses in creating EBP Profile. International Journal of Occupational Safety and Ergonomics; w druku.

W pracy przedstawiono wyniki badania, w którym wzięło udział 548 pielęgniarek przystępujących do specjalizacyjnych egzaminów państwowych organizowanych przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych. Przeprowadzone badanie jest próbą odzwierciedlenia aktualnego stanu wiedzy i świadomości istnienia praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych we współczesnym polskim pielęgniarstwie. Dokonana analiza wskazuje na znacząco niski poziom wiedzy i umiejętności specjalistów pielęgniarstwa w zakresie EBNP.

Publikacja 8: Belowska J, Panczyk M, Zarzeka A, Żmuda-Trzebiatowska H, Kot-Doniec B, Gotlib J. Evidence-Based Practice (EBP) w praktyce zawodowej pielęgniarek – analiza wiedzy, postaw i

UNIwersytet Medyczny IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

umiejętności w zależności od wykształcenia. *Problemy Pielęgniarstwa* 2016; 24 (2): 98-105.. W prezentowanych w pracy badaniach wzięło udział łącznie 820 pielęgniarek z wykształceniem średnim medycznym (n=306), licencjackim (n=265) oraz magisterskim (n=249). Jak pokazały wyniki wykształcenie badanych miało wpływ na ich rozumienie znaczenia terminu Evidence-Based Practice i jego rolę w pielęgniarstwie. Respondenci z wykształceniem licencjackim i magisterskim zdecydowanie częściej korzystali z elektronicznych baz piśmiennictwa naukowego i czytali wyniki opublikowanych badań naukowych niż pielęgniarki z wykształceniem średnim medycznym.

Publikacja 9: Belowska J, Panczyk M, Zarzeka A, Samoliński Ł, Żmuda-Trzebiatowska H, Kot-Doniec B, Gotlib J. Staż pracy a wiedza i postawy pielęgniarek przystępujących do egzaminów specjalizacyjnych organizowanych przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych wobec Evidence-Based Practice. *Pielęgniarstwo Polskie* 2016; 3: 340-346.

W pracy przedstawiono próbę oceny wpływu stażu pracy pielęgniarek na ich wiedzę i postawy z zakresu EBP z wykorzystaniem kwestionariusza EBP2Q. W badanej grupie 389 pielęgniarek staż pracy w zawodzie nie miał wpływu na poziom wiedzy i postaw związanych z Evidence-Based Nursing Practice.

Publikacja 10. Belowska J, Panczyk M, Zarzeka A, Gotlib J. Kształtowanie kompetencji pielęgniarek i położnych w zakresie stosowania wyników badań naukowych w praktyce zawodowej. Prezentacja innowacyjnej metody dydaktycznej z wykorzystaniem kursu e-learningowego. *Journal of Public Health, Nursing and Medical Rescue*; w druku, Przeprowadzone badania sugerują braki zarówno w systemie nauczania jak i niewystarczającej świadomości środowiska pielęgniarskiego wobec pielęgniarskiej praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych. Wykorzystując nowoczesne technologie nauczania opracowano i zaproponowano wdrożenie narzędzia wspomagającego kształcenie z zakresu EBP w pielęgniarstwie. Stworzony kurs e-learningowy został opracowany na platformie Moodle™ i składa się z sześciu rozbudowanych modułów tematycznych związanych bezpośrednio z tematyką EBNP.

UNIWERSYTET MEDYCZNY IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

Publikacja 11: Belowska J, Panczyk M, Zarzeka A, Gotlib J. Skuteczność kształcenia w zakresie Evidence-Based Practice z wykorzystaniem platformy e-learningowej Moodle™ dla studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego – badanie pilotażowe. *Współczesne Pielęgniarstwo i Ochrona Zdrowia* 2017; 2(6): 43-49. W pracy przedstawiono opracowane i wdrożone narzędzie w formie internetowego kursu na platformie Moodle™. Uczestnikami pilotażowego badania byli studenci położnictwa (n=49) studiów II stopnia Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, których wiedzę i postawy oceniano przed przystąpieniem do kursu i po jego ukończeniu. Przeprowadzona analiza wykazała, że kształcenie z wykorzystaniem ustrukturyzowanego kursu e-learningowego w zakresie EBP jest skuteczną metodą nauczania wśród studentów WUM.

Recenzowana rozprawa jest dobrze zaplanowanym cyklem —artykuły oryginalne uzupełnia niezwykle kompetentny, a jednocześnie przejrzysty przegląd literatury przedmiotu.

Cykl podejmuje istotne problemy dotyczące badań naukowych w pielęgniarstwie a przedstawione prace prezentują aktualny poziom wiedzy i postaw wobec praktyki zawodowej opartej na dowodach naukowych studentów pielęgniarstwa i czynnych zawodowo pielęgniarek Polsce. Niewystarczająca znajomość zagadnień na temat EBP w grupie pielęgniarek wynika nie tylko z niedostatecznej liczby godzin z zakresu metodologii badań naukowych w pielęgniarstwie już w trakcie nauki zawodu, ale także z ograniczeń systemowych w pracy zawodowej pielęgniarek. Cykl publikacji, stanowiący pracę doktorską, przedstawia przegląd polskiego i światowego piśmiennictwa pielęgniarstwa oraz odniesienie do aktualnego stanu wiedzy, postaw i umiejętności studentów pielęgniarstwa i samych pielęgniarek w wyszukiwaniu dowodów naukowych i ich wykorzystywaniu w pracy z pacjentem. Opracowanie kursu e-learningowego i podjęta próba oceny efektywności nowoczesnych technik nauczania na odległość w pielęgniarstwie wskazuje treści i materiały z kursów e-learningowych, jako te najbardziej satysfakcjonujące i skuteczne w porównaniu do kształcenia tradycyjnego, dając możliwość praktycznego wykorzystania zaprezentowanych wyników w doskonaleniu technik edukacyjnych zarówno w kształceniu uniwersyteckim na poziomie studiów I i II stopnia jak i w kształceniu podyplomowym pielęgniarek. Uważam,

UNIwersytet Medyczny IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

że przedstawiony przez Doktorantkę temat jest niezwykle interesujący, ponieważ w literaturze polskiej brakuje prac dotyczących tego problemu.

Uwagi dotyczące prezentowanych wyników:

W publikacji 5: Evidence-based Practice Profile Questionnaire — wierność rekonstrukcyjna kwestionariusza do badania wiedzy, postaw i umiejętności w zakresie EBM i EBP w grupie polskich pielęgniarek, rozdział „Wyniki” kończy się zdaniem: „(...) pozwoliły na wytypowanie dwóch stwierdzeń z domeny VI, które nie spełniały zakładanego kryterium korelacji, a następnie po usunięciu tych pozycji ponownie wyliczono poziom zgodności wewnętrznej poszczególnych domen.”. I tyle. Autorka nie podaje wyników obliczeń po usunięciu tych dwóch pozycji. Nie ma też ich w oryginalnym artykule. Podejrzewam, że po prostu chodzi o to, że nawet z tymi dwiema pozycjami, wyniki są więcej niż dobre, a więc ich usunięcie tylko je poprawi, ale mimo wszystko, czytając to miałam wrażenie niedokończenia pracy.

Autorka poddaje krytyce metodę „test-retest”, (czyli powtórzenie badania na tych samych respondentach po jakimś czasie), pisząc: „Prezentowany podczas drugiej sesji kwestionariusz nie jest dla uczestnika nowy (...). Na wyniki mogą, więc wpływać (...) pamięć i uczenie się”. To fakt, ale ta wada jest wadą tylko, gdy kwestionariusz bada wiedzę, czy obecną praktykę. I oczywiście EBP to bada, więc ta wada jest tu wadą. Ale Autorka mówi o tym, tak jakby to była wada każdego możliwego kwestionariusza, nie argumentując, dlaczego akurat EPB nie powinien być sprawdzany metodą „test-retest”.

W artykule są wpisy typu „42,0 ± 7,12 lat”, a nigdzie nie jest powiedziane co stoi po „±”. SD? SEM? Zapewne SD, ale nie zostało to napisane. Poza tym, metody analizy rzetelności są dobrane prawidłowo.

W publikacji 6: Knowledge and attitudes of nursing students towards Evidence-Based Medicine and Evidence-Based Nursing Practice w rozdziale „Wyniki” jest zdanie zaczynające się od „Szczegółowa analiza wiarygodności wykazała, że (...)”. Może warto było pokazać wyniki tej „Szczegółowej analizy”? Albo choć napisać jaką metodą została zrobiona?

UNIWERSYTET MEDYCZNY IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

W oryginalnym artykule zaś mamy tabelę 1, która pokazuje porównanie liczby i wieku osób pracujących w zawodzie i niepracujących. Wychodzi, że różnią się wiekiem i... nic z tego nie wynika :) Wątek zostaje porzucony, a (chyba) w takiej sytuacji należałoby się spodziewać pokazania wyników EBP osobno dla tych grup, nawet w „Material and methods” jest napisane, że taka analiza będzie (Akapit zaczynający się od „The analysis of the questionnaire results was conducted...”), a jej nie ma.

W publikacji 7: Promoting Evidence-Based Practice: perceived knowledge, behaviours and attitudes of Polish Nurses in creating EBP Profile. International Journal of Occupational Safety and Ergonomics nad tabelą 7 jest zdanie „Jednoczynnikowa analiza wariancji (ANOVA) potwierdzona wielkością efektu eta-kwadrat wykazała, że...”. Eta-kwadrat wylicza się po to, by powiedzieć, czy zaobserwowane różnice były duże czy małe (tu są duże, więc tym bardziej warto to zaznaczyć), a Autorka nigdzie nie podaje żadnej interpretacji. Co ciekawe, w oryginalnym artykule (w rozdziale „Data analysis”) jest pokazany nawet schemat interpretacji, ale samej interpretacji nie ma nigdzie).

Bardzo by się przydało zaznaczenie w tabeli 7 ile osób miało jakie wykształcenie. Wiem, że to jest na samym początku sekcji „Wyniki”, ale mimo to, wolałabym tego nie szukać po całej pracy, tylko mieć w tabeli.

Analiza przeprowadzona jest tu testem ANOVA, czyli metodą parametryczną, zakładającą normalność rozkładu. No a te dane nie mają rozkładu normalnego (5-punktowa skala Likerta rozkładu normalnego na pewno nie ma). Co więcej, w publikacji VI mamy test Manna-Whitney’a, czyli metodę nieparametryczną (nie zakładającą normalności). Czyli wygląda to tak jakby w publikacji VI Autorka była świadoma problemu z normalnością, a w publikacji VII tą świadomość zatraciła! Tutaj, zamiast ANOVA, należałoby użyć testu Kruskala-Wallisa (to jest test nieparametryczny dla 3 i więcej grup).

Ostatni akapit sekcji „Wyniki” („W domenie III...”) zawiera stwierdzenia typu „pielęgniarki, które ukończyły studia magisterskie, czują się znacznie bardziej pewne (...) niż respondenci z wykształceniem średnim medycznym”. To jest porównanie dwóch grup spośród trzech oryginalnie porównywanych (wyksz. średnie, licencjat, magisterium). Nigdzie nie pisze, jakim testem zostało zrobione. Dopiero patrząc na oryginalny artykuł widać (tabela 5), że to było

UNIwersytet Medyczny IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

porównanie trzech grup (a więc ANOVA), z którego wyszło, że są istotne różnice pomiędzy tymi trzema grupami ($p < 0,001$) a Autorka sobie zinterpretowała, że to są różnice pomiędzy respondentami z wykształceniem średnim i wyższym magisterskim. I to już jest nieprawidłowe. ANOVA mówi tylko, że są różnice, nie mówi pomiędzy którymi grupami one są. Aby to zbadać trzeba wykonać test post-hoc (np. test HSD Tukey'a, albo LSD Fishera jeśli zostajemy przy ANOVA i test Dunna, jeśli przechodzimy na test Kruskala-Wallisa).

W publikacji 8: Evidence-Based Practice (EBP) w praktyce zawodowej pielęgniarek – analiza wiedzy, postaw i umiejętności w zależności od wykształcenia, podpis pod tabelą 8 mówi, że „obie grupy nie różnią się istotnie liczebnością”, a grup jest trzy.

A co ciekawe, tu przez cały artykuł używana jest ANOVA Kruskala-Wallisa (inne nazwy: „test Kruskala-Wallisa”, „ANOVA rang”), więc Autorka wie, że taka metoda istnieje. Dlaczego więc nie użyła jej w publikacji VII?

Tutaj zastosowano testy post-hoc (np. test pomiędzy tabelą 10 a 11). Dlaczego więc nie było ich w publikacji VII?

Innymi słowy: metody statystyczne są dobrane świetnie.

W publikacja 9: Staż pracy a wiedza i postawy pielęgniarek przystępujących go egzaminów specjalizacyjnych organizowanych przez Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych wobec Evidence-Based Practice zastosowano metodę nieparametryczną (nie zakładającą rozkładu normalnego): korelacja rang Spearmana. To bardzo dobrze, bo jak już pisałam rozkładu normalnego w tym kwestionariuszu na pewno nie ma.

W publikacji 11: Skuteczność kształcenia w zakresie Evidence-Based Practice z wykorzystaniem platformy e-learningowej Moodle™ dla studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego – badanie pilotażowe w ostatnim zdaniu „Wstępu” Autorka pisze o „nieparametrycznym teście kolejności par Wilcoxon”. To jest bardzo dobry test, ale pierwszy raz widzę takie tłumaczenie nazwy. Zwykle po polsku nazywa się to „nieparametrycznym testem

UNIwersYTET MEDYCZNY
IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

Wilcoxon dla pomiarów powtarzanych” albo „nieparametrycznym testem Wilcoxon dla par zależnych”.

Pomiędzy tabelą 13 a 14 jest wspomniane „oszacowaniem wielkości efektu”. I rzeczywiście jest ono zrobione (to jest to r_c w tabelach), ale znów taka jak z eta-kwadrat w publikacji VII: liczy się to by powiedzieć, czy różnice są małe czy duże, a Autorka nigdzie tej interpretacji nie podaje.

Powyższe uwagi nie pomniejszają całego wkładu Doktorantki w stworzony cykl prac. Jest on niezwykle duży, a koniecznym podkreślenia jest fakt, iż jest to oryginalna propozycja. Za bardzo ważne osiągnięcie uważam przeprowadzenie adaptacji kwestionariusza Evidence-Based Practice Profile Questionnaire do warunków polskich. Z pewnością będzie przydatny w kolejnych badaniach z tego obszaru.

Reasumując, oceniam przedstawioną mi do recenzji pracę doktorską mgr Jarosławy Belowskiej *pozytywnie*.

Stwierdzam zatem, że praca spełnia wszystkie wymagania i wnoszę o dopuszczenie mgr Jarosławy Belowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z poważaniem,

dr hab. n. o zdr. Izabella Uchmanowicz, prof. nadzw.

Izabella Uchmanowicz